

Agnieszka Kłysik-Uryszek*

Zagraniczna ekspansja kapitałowa polskich przedsiębiorstw

Wstęp

Zachodzące w ostatnich latach przemiany gospodarcze zarówno na poziomie międzynarodowym — globalizacja, liberalizacja, integracja, jak i krajowym — rozwój gospodarczy, nasilenie konkurencji, postęp technologiczny, silnie oddziałują na warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Na znaczeniu traci rynek krajowy, a coraz większą wagę zyskuje rynek międzynarodowy. Polskie przedsiębiorstwa coraz częściej decydują się na internacjonalizację działalności, jednak już nie tylko poprzez eksport czy licencjonowanie, ale także poprzez bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ).

Celem artykułu jest prezentacja problematyki związanej z podejmowaniem bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez polskie przedsiębiorstwa. Jest to relatywnie nowe zjawisko w polskiej gospodarce, która — jak dotąd — była głównie odbiorcą BIZ. Artykuł podzielono na trzy części. Pierwsza prezentuje przegląd głównych determinant procesu internacjonalizacji w świetle koncepcji teoretycznych. W części drugiej omówiono główne tendencje sprzyjające ekspansji kapitałowej polskich przedsiębiorstw. W części trzeciej przedstawiono diagnozę stanu polskich inwestycji zagranicznych — ich wartość, dynamikę i strukturę branżową oraz geograficzną. Wykorzystanie w opracowaniu dane statystyczne pochodzą z NBP. Główne wnioski z pracy zawarto w zakończeniu.

Artykuł prezentuje wstępne wyniki badań prowadzonych w ramach projektu pt. „Wpływ produktywności na aktywność międzynarodową firm z województwa łódzkiego”, finansowanego ze środków NCN (umowa nr: 3812/B/H03/2011/40).

* Dr, Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki, Katedra MSG, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny UŁ, aklysik@uni.lodz.pl, ul. POW 3/5, 90-255 Łódź

1. Teoretyczne uwarunkowania ekspansji kapitałowej przedsiębiorstw

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne to najbardziej zaawansowana forma umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstwa. Ich istotą jest objęcie akcji bądź udziałów dające realny wpływ na proces zarządzania podmiotem za granicą (wg OECD jest to posiadanie takiej liczby akcji bądź udziałów, która daje inwestorowi minimum 10% głosów na walnym zgromadzeniu [OECD, 1999, s. 8]). Celem internacjonalizacji jest poprawa efektywności i optymalizacja efektów działania przedsiębiorstwa. Może ona zostać osiągnięta m.in. poprzez obniżenie kosztów produkcji i dystrybucji, rozszerzenie zasięgu działania (zwiększenie sprzedaży), obniżenie ryzyka poprzez geograficzną i branżową dywersyfikację działalności.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne mogą powstawać w różny sposób. Inwestor może utworzyć nową zagraniczną jednostkę od podstaw – tzw. inwestycje *greenfield* – jako filię lub oddział. Nowy podmiot może również powstać we współpracy z innym inwestorem. Gdy jest nim partner lokalny, powstaje przedsiębiorstwo typu *joint venture*. Atutem takiej współpracy jest zmniejszenie ryzyka wynikające z faktu, że wspólnik krajowy dobrze zna lokalny rynek. Inwestor może też objąć udział własnościowy w istniejącym już podmiocie poprzez fuzję lub przejęcie. Specyficzną grupą przejęć są tzw. inwestycje *brownfield*, które dokonywane są często w procesie prywatyzacji, w celu dokonania głębokiej restrukturyzacji i modernizacji przejmowanego podmiotu.

Badania problematyki bezpośrednich inwestycji zagranicznych mają długą tradycję. Występowanie i sens ekonomiczny BIZ wynika z istnienia na rynku międzynarodowym zakłóceń, nierównowagi, niedoskonałości i niesprawności [Witkowska, 1996, s. 37]. To za ich przyczyną w skali międzynarodowej utrzymują się różnice w cenach i wyposażeniu krajów w czynniki produkcji, które stanowią ekonomiczne uzasadnienie podejmowania BIZ. Ich wykorzystanie przez jeden podmiot, posiadający rozproszone geograficznie jednostki, umożliwi poprawę efektywności.

W klasycznym ujęciu koncepcje wyjaśniające podejmowanie BIZ dzielą się na mikroekonomiczne (m.in. teoria przewagi własnościowej Hymera poszerzona przez Kindleberga, Cavesa i Knickerbrockera; teoria internalizacji Perlmuttera i Heindhuesa, koncepcja zawłaszczalności Magee'a, koncepcja międzynarodowego cyklu życia produktu Vernona) oraz makroekonomiczne (m.in. koncepcja IDP Dunninga, teoria względnych przesunięć kosztów

siły roboczej i kapitału Kojimy; dynamiczna teoria rozwoju ekonomicznego i przewagi konkurencyjnej Ozawy) szerzej zobacz w: [Zorska, 1998, Oziewicz, 1998, Misala, 1990, Karaszewski, 2004]. Koncepcje mikroekonomiczne (w tym także koncepcje zasobowe oraz paradygmat OLI Dunninga [Dunning, 1988]), choć rozpatrują uwarunkowania BIZ w różnym świetle, zasadniczo prowadzą jednak do wspólnych wniosków: warunkiem międzynarodowej ekspansji jest posiadanie pewnych specyficznych atutów, nazywanych często własnościowymi, które sprawiają, że przedsiębiorstwo posiada trwałą przewagę konkurencyjną nad innymi podmiotami na rynku. Jej wewnętrzne źródła mogą być różne: finansowe, organizacyjne, technologiczne, marketingowe, itp. Należy pamiętać, że podejmowanie BIZ wiąże się z koniecznością ponoszenia dodatkowych kosztów (nie tylko utworzenia majątku za granicą, ale także uzyskania informacji, dostosowania, szkoleń, itp.) oraz trudnościami o charakterze organizacyjnym. Stanowi to znaczną barierę wejścia, na której pokonanie mogą sobie pozwolić tylko najsilniejsze podmioty.

Posiadanie sieci jednostek funkcjonujących na różnych rynkach i w odmiennych środowiskach biznesowych umożliwia jednak wypracowanie dodatkowych zysków. Dostęp do nowych rynków, tańszych bądź lepszych czynników produkcji, obniżenie kosztów transakcyjnych przy zachowaniu wewnątrz firmy posiadanych atutów własnościowych (np. patentów, licencji, technologii) pozwala na globalną poprawę efektywności i dalszą akumulację posiadanych przewag konkurencyjnych.

Choć mogłoby się wydawać, że do badania zachowań podmiotów gospodarczych zastosowanie mają głównie koncepcje mikroekonomiczne, to jednak warto zauważyć, że na zasób zakumulowanych w przedsiębiorstwach przewag własnościowych może mieć wpływ także poziom rozwoju oraz układ przewag komparatywnych gospodarek narodowych. Analiza różnych makroekonomicznych koncepcji (przede wszystkim fazowych modeli rozwoju) i uwarunkowań międzynarodowej ekspansji kapitałowej przedsiębiorstw również prowadzi do zasadniczo wspólnych wniosków: eksporterami kapitału w formie BIZ są gospodarki rozwinięte, które znajdują się w odpowiednio zaawansowanych fazach rozwoju [Gorynia i inni, 2009; Wysokińska, 2008, Kłysik-Uryszek, 2012]. Kapitał płynie zaś z krajów rozwiniętych do gospodarek rozwijających się. Choć obecnie niektóre kierunki międzynarodowego przepływu kapitału mogą wydawać się sprzeczne z tymi wnioskami (np. rosnący strumień BIZ z Chin), należy jednak pamiętać, że gospodarki (a więc i przedsiębiorstwa w nich funkcyjnu-

jące) posiadają przewagę komparatywną w różnych rodzajach działalności. Może to więc być przewaga w przemysłach o charakterze pracochłonnym lub surowcowym. Wówczas przedsiębiorstwa-rezydenci danej gospodarki będą prawdopodobnie podejmować BIZ w tych właśnie rodzajach działalności. W innych branżach nie byłyby wystarczająco konkurencyjne na arenie międzynarodowej.

2. Źródła międzynarodowej ekspansji polskich przedsiębiorstw

W pierwszej dekadzie XXI w. udział Polski w międzynarodowych przepływach kapitału długoterminowego istotnie się zmienił. Choć Polska nadal pozostaje przede wszystkim importerm BIZ i postrzegana jest jako atrakcyjnie miejsce lokowania inwestycji, to jednak znacząco wzrasta również eksport kapitału. Potwierdzają to także prowadzone w ostatnich latach empiryczne badania makroekonomiczne. Wskazują one, że Polska gospodarka wchodzi w fazy charakterystyczne dla aktywnej internacjonalizacji w formie BIZ¹. Coraz większa aktywność międzynarodowa przedsiębiorstw z Polski wydaje się więc naturalną konsekwencją rozwoju gospodarczego.

Na zwiększenie zakresu międzynarodowej ekspansji kapitałowej przedsiębiorstw główny wpływ ma kilka czynników. Po pierwsze, globalizacja i liberalizacja przepływów międzynarodowych znacząco zmieniają warunki prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Coraz łatwiej jest przenosić produkcję w poszukiwaniu nowych, lepszych warunków prowadzenia działalności. Dodatkowo, utrzymujące się pomiędzy krajami ościennymi różnice w cenach czynników produkcji sprzyjają specjalizacji i stanowią zachętę do podejmowania BIZ. Sprzyja temu dodatkowo zniesienie barier na jednolitym rynku, a także nowe możliwości technologiczne i infrastrukturalne.

Po drugie, zwiększenie otwartości gospodarki Polski i jej atrakcyjność inwestycyjna (wzmocniona dodatkowo wstąpieniem do UE) sprawiła, że od ponad dwóch dekad następuje intensywny napływ kapitału w formie BIZ do Polski. Z tego względu polskie przedsiębiorstwa od lat zmuszone są konkurować z silnymi korporacjami międzynarodowymi i te, które odnoszą sukces, są w pełni przygotowane do podjęcia walki konkurencyjnej

¹ Wyniki badań wskazują, że gospodarka Polski znajduje się na końcu fazy 2 lub w początkach fazy 3 zarówno w modelu IDP Dunninga, jak i modelu Ozawy [Gorynia i inni, 2007; Wysokińska, 2008].

także na innych rynkach. Warto także zauważyć, że po wejściu nowego konkurenta na rynek krajowy przedsiębiorstwo zawsze utraci jego część, poszukiwanie nowych możliwości wzrostu jest więc naturalne. Otwarcie rynku na napływ BIZ mobilizuje zatem najsilniejsze lokalne firmy do internacjonalizacji i przyczynia się do poprawy pozycji konkurencyjnej gospodarki, także w wymiarze globalnym.

Po trzecie, rozwój gospodarczy i przeobrażenia strukturalne gospodarki zmieniają w sposób istotny także układ przewag komparatywnych w Polsce. W miejsce dominujących przemysłów pracochłonnych pojawia się wytwórczość bardziej zaawansowana technologicznie. Zmiany te, widoczne na poziomie makroekonomicznym, materializują się w pojedynczych przedsiębiorstwach, które — dzięki akumulacji kapitału, walce konkurencyjnej i rozwojowi technologicznemu — wzmacniają swoją pozycję rynkową. W myśl koncepcji umiędzynarodowienia działalności — stają się zatem zdolne do skutecznej internacjonalizacji.

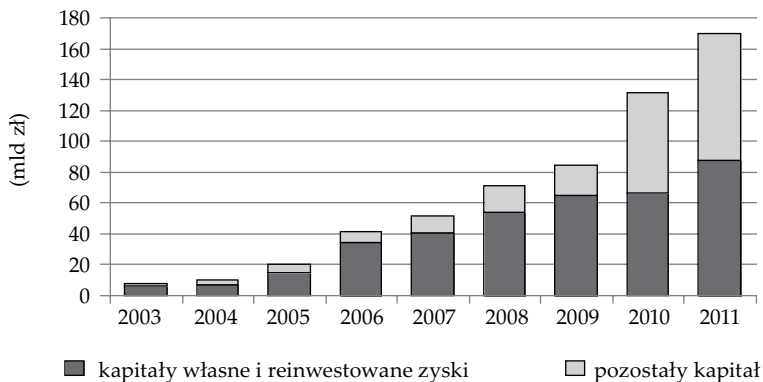
Na zakończenie warto jednak zwrócić uwagę, że na wzrost zaangażowania Polski w inwestycje bezpośrednie za granicą może wpływać w znacznym stopniu działalność ulokowanych tu filii korporacji międzynarodowych. Filie te mają bowiem status rezydentów, zatem ich inwestycje są wykazywane w sprawozdawczości zarówno NBP, jak i GUS, jako polskie BIZ. Jest to o tyle mylące, że inwestycje te nie wynikają z atutów konkurencyjnych jednostek działających w Polsce, tylko przewag własnościowych i strategii całej korporacji. Mogą być więc niezależne od poziomu rozwoju gospodarczego i bieżącej sytuacji ekonomicznej naszego kraju.

Zjawisko ekspansji międzynarodowej korporacji globalnych za pośrednictwem spółek-córek zlokalizowanych w różnych krajach jest dość powszechne. Dla przykładu, w Austrii znaczna część wychodzących BIZ to właśnie inwestycje międzynarodowych grup kapitałowych, a nie przedsiębiorstw z kapitałem krajowym [Gorynia i inni, 2007], a większość inwestycji koncernów amerykańskich w Europie dokonywana jest za pośrednictwem filii zlokalizowanych w Holandii.

3. Skala bezpośrednich inwestycji zagranicznych polskich przedsiębiorstw

W okresie 2003-2011 stan polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych systematycznie wzrastał, z ok. 8 mld zł w 2003 r., aż do ponad

Rysunek 1. Stan polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych (wartości skumulowane) w latach 2003–2011



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP.

156 mld zł na koniec 2011 r. (zob. rysunek 1). Do 2009 r. znacząco dominowały inwestycje pierwotne, tj. inwestycje w kapitał własny jednostek zagranicznych, w tym także reinwestycje zysków. Te ostatnie stanowiły jednak nie więcej niż 10% wartości inwestycji w kapitał podstawowy². Jest to tendencja spodziewana – charakterystyczna dla wstępnej fazy internacjonalizacji przedsiębiorstw, które dopiero budują swoją sieć powiązanych jednostek zagranicznych poprzez inwestycje w majątek produkcyjny.

W 2010 r. nastąpił znaczący wzrost udziału pozostałych inwestycji klasyfikowanych jako BIZ, tj. głównie pożyczek i kredytów wewnątrz-korporacyjnych. Jednocześnie zahamowana została ekspansja pierwotna, co oznacza zmianę priorytetów przedsiębiorstw podejmujących BIZ. W dobie kryzysu ważniejsze okazało się dokapitalizowywanie istniejących jednostek zagranicznych niż tworzenie nowego majątku. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że – jak wskazują dane GUS³ – ok. 60% badanych zagranicznych przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych jest przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego [Kłysik-Uryszek, 2012],

² Wyjątkiem był 2010 r., w którym wartość reinwestowanych zysków wyniosła 1/3 inwestycji w kapitał podstawowy. Można to tłumaczyć osłabieniem ekspansji pierwotnej spowodowanym skutkami kryzysu i rosnącym z tego powodu ryzykiem gospodarczym i politycznym.

³ Ze względu na różnice w systemach sprawozdawczości pomiędzy GUS i NBP udział projektów realizowanych przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego może nie być w pełni porównywalny.

dokapitalizowanie to może mieć charakter pożyczek udzielanych spółkom-matkom w krajach Europy Zachodniej — skąd pochodzi większość inwestorów zagranicznych w Polsce [Kłysik-Uryszek, 2010]. Nasuwa to zaskakujący wniosek, że w okresie kryzysu, to polskie przedsiębiorstwa mogły stanowić źródło kapitału pożyczkowego dla podmiotów w krajach wysoko rozwiniętych (zobacz także dane przedstawione w tabelicy 1).

W poszczególnych latach badanego okresu wartości polskich inwestycji wahały się znacznie. Najwyższą kwotę zanotowano w 2006 r. — ponad 27,5 mld zł. Początek kryzysu przyniósł spadek inwestycji — do 10,5 mld zł w 2008 r., jednak już w kolejnych latach następował wzrost, aż do ponad 21 mld zł w 2010 r. i 2011 r. — zobacz rysunek 2.

Tablica 1. Struktura stanu należności z tytułu polskich BIZ na koniec 2011 w mln zł

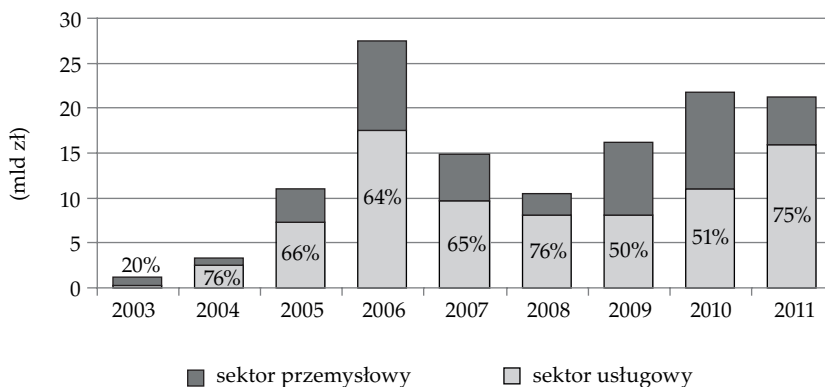
Opis	Ogółem	Kapitał własny i reinwestowane zyski	Pozostałe inwestycje
OGÓLEM	169 697,3	87 620,7	82 076,6
SEKTOR PRZEMYSŁOWY	73 192,9	25 088,4	48 104,5
Przetwórstwo przemysłowe, z czego pięć najważniejszych działów to:	58 780,1	21 061,4	37 718,7
1) artykuły spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe	8 420,1	5 834,0	2 586,2
2) koks i produkty rafinacji ropy naftowej	12 335,0	8 768,0	3 567,0
3) chemikalia, wyroby chemiczne i farmaceutyki	5 401,8	1 924,1	3 477,8
4) metale oraz metalowe wyroby gotowe	6 703,1	1 415,5	5 287,6
5) pojazdy samochodowe, przyczepy i naczepy	8 263,0	1 566,1	6 697,0
Budownictwo	7 141,9	1 456,8	5 685,1
SEKTOR USŁUGOWY, w tym:	90 550,3	56 790,4	33 759,9
1) handel hurtowy i detaliczny	19 350,5	7 518,8	11 831,7
2) transport i magazynowanie	1 430,7	493,1	937,5
3) hotelarstwo i gastronomia	890,9	451,1	439,8
4) informacja i komunikacja	-4 532,5	1 713,1	-6 245,6

Tablica 1 cd. Struktura stanu należności z tytułu polskich BIZ na koniec 2011 w mln zł

Opis	Ogółem	Kapitał własny i reinwestowane zyski	Pozostałe inwestycje
5) działalność finansowa i ubezpieczeniowa, z czego:	27 319,4	12 016,0	15 303,4
– finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	26 202,7	11 048,7	15 153,9
– obsługa rynku nieruchomości	6 844,2	1 248,3	5 595,9
6) działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, z czego:	35 819,6	30 843,0	4 976,6
– działalność firm centralnych (head offices)	7 214,4	6 461,8	752,6
– doradztwo związane z zarządzaniem	27 047,0	23 787,6	3 259,4
Administrowanie i działalność wspierająca	3 189,4	2 369,8	819,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Rysunek 2. Struktura sektorowa polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych w latach 2003–2011



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP.

W całym okresie dominowały inwestycje dokonywane przez podmioty sektora usługowego. Największy udział miały przedsiębiorstwa, których działalność wiązała się z pośrednictwem finansowym lub doradztwem w zakresie zarządzania. Łącznie ich inwestycje stanowiły od 56%

do nawet 94% wartości BIZ sektora usługowego. Jedynie w 2008 r. udział ten był niższy — ok. 35%.

Z kolei inwestycje spółek zajmujących się przetwórstwem przemysłowym generowały przeciętnie ok. 20-30% łącznej wartości BIZ polskich przedsiębiorstw. W tej grupie dominujący udział miały spółki wytwarzające koks i produkty rafinacji ropy naftowej. Warto podkreślić, że inwestycje te miały przede wszystkim charakter pierwotny, tj. obejmowały tworzenie nowego majątku za granicą. Z kolei inwestycje podmiotów zajmujących się produkcją samochodów, naczep i przyczep oraz metalu i wyrobów z metalu, miały charakter pożyczek wewnątrz korporacyjnych. Można to zatem wiązać raczej z formą dokapitalizowania zagranicznych spółek-matek przez ich polskie jednostki niż z rzeczywistą inwestycją kapitałową polskich przedsiębiorstw⁴. Spółki sektora rolnego praktycznie nie dokonywały bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Strukturę stanu należności z tytułu polskich BIZ na koniec 2011 r. przedstawiono w tablicy 1.

W całym badanym okresie ponad 95% kapitału z Polski trafiło do krajów europejskich. Wśród głównych odbiorców można wskazać trzy grupy:

- 1) kraje ościenne, tj. Ukraina, Rosja, Czechy, Litwa;
- 2) kraje, z których napłynęło do Polski najwięcej kapitału w formie BIZ, tj. Niemcy i Holandia;
- 3) Luksemburg, Cypr i Szwajcaria.

Tendencja do inwestowania w krajach ościennych, zbliżonych do Polski poziomem rozwoju gospodarczego oraz cechami otoczenia społecznego i kulturowego nie jest zaskakująca. Taka lokalizacja ułatwia bowiem „aklimatyzację” przedsiębiorstwa w nowym miejscu, zrozumienie mechanizmów rynkowych, funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu, a także — najważniejszych w działalności gospodarczej — relacji międzyludzkich (mechanizm ten wyjaśnia np. model Uppsalski [Umiński, 2009], a potwierdzają dodatkowo badania empiryczne [Pertu, Walewski, 2012]). Z kolei inwestycje kierowane do Niemiec i Holandii dotyczą przede wszystkim relacji kapitałowych między spółkami-matkami korporacji międzynarodowych, a ich jednostkami zlokalizowanymi w Polsce.

⁴ Tezę tę umacnia fakt, że większość podmiotów wytwarzających samochody, przyczepy i naczepy w Polsce to ją jednostki należące do międzynarodowych koncernów motoryzacyjnych. Podobnie duży udział ma kapitał zagraniczny w produkcji wyrobów metalowych.

Interesujące są jednak inwestycje do trzeciej grupy krajów. Łącznie trafiło do nich ok. 35% polskich inwestycji, w tym ponad 24% do samego Luksemburga. Przeważnie przedsięwzięcia te nie mają jednak charakteru wytwórczego, a dotyczą sfery obrotów finansowych. W Luksemburgu, podobnie jak w Szwajcarii, zlokalizowanych jest wiele instytucji finansowych, w tym funduszy oraz organizacji inwestycyjnych, a także doradczych i to one w głównej mierze są celem polskich inwestycji⁵. Wysoka wartość inwestycji w gospodarce cypryjskiej spowodowana była z kolei korzystnymi rozwiązaniami podatkowymi. Wiele firm, szczególnie od początku kryzysu w 2008 r. decydowało się na przeniesienie siedziby lub ustanowienie filii właśnie na Cyprze, gdyż to umożliwiało znaczne obniżenie obciążeń fiskalnych. Można zatem przypisać te działania motywom efektywnościowym – uważanym za charakterystyczne dla bardziej świadomych i doświadczonych inwestorów zagranicznych.

Zakończenie

Zachodzący w ostatnich latach coraz intensywniejszy proces zagranicznej ekspansji kapitałowej polskich przedsiębiorstw dowodzi sukcesu rozwojowego oraz skuteczności przemian rynkowych, jakie zaszły w Polskiej gospodarce od początku lat 90. XX w. Stopniowa liberalizacja przepływów kapitałowych, otwieranie gospodarki na napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz procesy integracyjne sprawiły, że polskie przedsiębiorstwa są zdolne do podjęcia skutecznej walki konkurencyjnej nie tylko na rynku krajowym, ale i międzynarodowym.

Struktura branżowa polskich BIZ wskazuje na dominację sektora usługowego, w którym bardzo dużą rolę odgrywają usługi finansowe i doradcze. Nie jest to zaskakujące, zważywszy na fakt, że rynki finansowe należą do najbardziej mobilnych. Delokalizacja działalności finansowej, doradczej czy związanej z funkcjonowaniem firm centralnych w grupie jest dużo łatwiejsza niż działalności produkcyjnej. Świadczy jednocześnie o tym, że przedsiębiorstwa nie poszukują na rynkach zagranicznych jedynie tradycyjnie rozumianych zasobów czy możliwości zwiększenia skali sprzedaży, ale także źródeł poprawy efektywności.

Inwestycje przemysłowe skupiają się jednak głównie wokół przemysłów tradycyjnych, mało zaawansowanych technicznie. Świadczy to

⁵ Ten rodzaj przepływów związanych z sektorem finansowym nie jest badany przez GUS, stąd w jego statystykach te kierunki polskich inwestycji w ogóle nie występują.

o układzie przewag komparatywnych całej gospodarki, która — choć przechodzi przeobrażenia strukturalne — nadal nie jest szczególnie konkurencyjna w produkcji nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie.

Warto zwrócić uwagę także na wysoki udział przepływów BIZ o charakterze pożyczek wewnątrz korporacyjnych. Prawie połowa stanu należności z tytułu BIZ na koniec 2011 r. wynika z tego typu powiązań, a nie pierwotnych inwestycji w kapitał własny podmiotu za granicą (czy reinwestycji zysków). Na sytuację tę wpłynął bez wątpienia kryzys gospodarczy, który dla polskiej gospodarki był mniej dotkliwy niż dla krajów Europy Zachodniej. Stąd, polskie jednostki korporacji międzynarodowych mogły stać się źródłem kapitału pożyczkowego dla całej grupy. Szczególnie silnie widać to w sektorze przemysłowym, w branżach średniowysokiej techniki, w których ulokowano w Polsce szczególnie dużo inwestycji zagranicznych koncernów.

Literatura

1. Dunning J.H. (1988), *The theory of international production*, „The International Trade Journal”, Fall, vol. 3.
2. Gorynia M., Nowak J., Wolniak R. (2007), *Poland and its investment development path*, „Eastern European Economics”, vol. 45, no. 2.
3. Gorynia M., Nowak J., Wolniak R. (2009), *Poland's investment development path: in search of a synthesis*, „International Journal of Economic Policy in Emerging Economies”, vol. 2, no. 2.
4. Karaszewski W. (2004), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne, Polska na tle świata*, Wyd. Dom Organizatora, Toruń.
5. Kłysik-Uryszek A. (2010), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce regionu; teoria i praktyka*, CeDeWu, Warszawa.
6. Kłysik-Uryszek A. (2012), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne przedsiębiorstw działających w Polsce — wstępne wyniki badań*, „Wyzwania gospodarki globalnej, Prace i Materiały Instytutu Handlu Zagranicznego”, Gdańsk, nr 31.
7. Misala J. (1990), *Teorie międzynarodowej wymiany gospodarczej*, PWN, Warszawa.
8. *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* (1999), Third Edition, OECD.

9. Oziewicz E. (1998), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w rozwoju Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
10. Pertu R., Walewski M. (2012), *Polski Czempion; Doświadczenia polskich firm inwestujących na rynkach zagranicznych*, PwC, Wrocław-Warszawa, www.polskiczempion.pl, dostęp dnia 20.02.2013.
11. Umiński S. (red.) (2009), *Eksport oraz bezpośrednio inwestycje zagraniczne firm z województwa pomorskiego*, PBS DGA, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
12. Witkowska J. (1996), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowowschodniej. Próba interpretacji na gruncie teorii bezpośrednich inwestycji zagranicznych i teorii integracji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
13. Wysokińska Z. (2008), *Catching-up strategy: new member states of the European Union in the European internal market for high-tech and environmental products in the context of the renewed Lisbon strategy*, „Global Economy Journal”, vol. 8, no. 3.
14. www.nbp.pl/home.aspx?f=/publikacje/pib/pib.html, dostęp dnia 20.02.2013.
15. Zorska A. (1998), *Ku globalizacji? Przemiany w korporacjach transnarodowych i gospodarce światowej*, PWN, Warszawa.

Streszczenie

Ekspansja kapitałowa polskich przedsiębiorstw jest zjawiskiem relatywnie nowym. Polska gospodarka, postrzegana dotychczas przede wszystkim jako atrakcyjna lokalizacja dla napływu BIZ, w ostatnich latach stała się także eksporterem kapitału. Celem artykułu jest prezentacja problematyki związanej z podejmowaniem bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez polskie przedsiębiorstwa. Artykuł podzielony został na trzy części. Omówiono kolejno: główne determinanty procesu internacjonalizacji w świetle koncepcji teoretycznych, tendencje sprzyjające ekspansji kapitałowej polskich przedsiębiorstw oraz stan polskich inwestycji zagranicznych – ich wartość, dynamikę i strukturę branżową oraz geograficzną. Wykorzystanie w opracowaniu dane statystyczne pochodzą z NBP. Główne wnioski z pracy zawarto w zakończeniu.

Słowa kluczowe

internacjonalizacja, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, polskie przedsiębiorstwa

Foreign capital expansion of Polish companies (Summary)

Foreign capital expansion of Polish companies is a relatively new phenomenon. Polish economy, so far seen mainly as an attractive location for FDI inflows in recent years has also become a capital exporter. The main aim of the article is to present the issues related to the foreign direct investment undertaken by Polish companies. Article is divided into three parts. The following issues has been discussed in turn: the main determinants of the internationalization process in the light of theoretical concepts, trends triggering capital expansion of Polish enterprises and the value, dynamics and structure of the Polish outward investments. The analysis are based on statistical data derived from the NBP. The main findings of the paper are included in conclusions.

Keywords

internationalization, outward FDI, Polish companies

